

Posudek bakalářské práce

Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, KAA

Autor práce: *Ondřej Žůrek*

Název práce: *Analýza vybraných kapitol amatérského překladu Uživatelské příručky ISO 10110 a jejich srovnání s profesionálními překlady obdobných typů textů*

Vedoucí práce: *Mgr. Michal Kubánek*

Autor posudku: *Mgr. Michal Kubánek*

Hodnocení: A = 1, B = 1-, C = 2, D = 2-, E = 3, F = nedostatečně

Hodnocení

1. Přínos práce, aktuálnost a důležitost tématu.

Práce měla za úkol na základě popisu specifických vlastností technického textu a technického překladu a s využitím modelu překladatelských kompetencí stanovit hypotézy ohledně překladu vybraného technického textu, který vypracoval student-odborník s tím, který vypracoval autor práce, tedy student-překladatel, poté provést analýzu obou překladů a následně ji vztáhnout ke stanoveným hypotézám. Z tohoto důvodu je problematický už název samotné práce, protože srovnání s profesionálními překlady obdobných typů textů není její součástí (název odráží původní záměr).

Téma osvojování a využití překladatelských kompetencí je v současné translatoologii často diskutované, o čemž svědčí např. práce výzkumné skupiny PACTE (<http://grupsderecerca.uab.cat/pacte/en>) nebo translatoologů, jako je Don Kiraly, Dorothy Kellyová, Maria Daviesová, Paul Kussmaul nebo Claudia Angelelliová. Proto lze zvolené téma hodnotit jako aktuální a významné. Přínos práce je však z níže popsanych důvodů jen velmi malý.

D

2. Kvalita přehledu poznatků o tématu. Použití odborné literatury a dalších zdrojů.

Autor práce se zabývá specifickými rysy odborného textu a odborného překladu, uvádí systémové rozdíly mezi angličtinou a češtinou, pozornost věnuje též terminologii a překladatelskému procesu. Mnohé poznatky jsou však s ohledem na téma práce nerelevantní: např. kapitola „Systémové rozdíly mezi českým a anglickým jazykem“ popisuje banální jevy: „Časování sloves probíhá v angličtině pomocí osobního zájmena – I give, you give, he gave, she gave. U češtiny využíváme slovesné koncovky – (já) dávám, (ty) dáváš, (on) dal, (ona) dala.“ (str. 13). Naopak některá konkrétní tvrzení nejsou doložena odkazem na relevantní literaturu: „Syntetické jazyky mají tendenci být verbálními, jsou konkrétnější, využívají jednoslovné tvary a význam není tolik závislý na kontextu.“ (str. 12). Vyskytuje se také chybné tvrzení: „Syntetické jazyky (například slovanské jazyky) užívají skloňování a časování, čímž vzniká pro jeden lexém několik lexikálních jednotek.“ (str. 12). Lexém a lexikální jednotka je totéž; takto vznikají slovní tvary (wordforms). V následující kapitole „Rozdíly v typografii“ je vzhledem ke zkoumanému typu textu irrelevantní vysvětlování rozdílů v psaní uvozovek u přímé řeči. Kapitola „Odborná terminologie“ je matoucí pojednání o termínu jako symbolu. Symbol je typ znaku, přičemž termín je formální stránka tohoto znaku. Navíc v terminologii se obvykle pro mentální představu určitého úseku reality neužívá označení „myšlenka“, ale „pojem“ (str. 15). Chybí představení teoretické práce autorů uvedených v bodě 1, který by posloužil k vytvoření hypotéz.

E

3. Formulace záměrů práce. Metody práce. Jejich popis a adekvátnost.

Záměr práce je formulován na třech místech odlišně. V úvodu autor píše: „Bakalářská práce se věnuje analýze amatérského překladu vybraných kapitol z Uživatelské příručky pro normu ISO 10110 (...) Tato práce se také

zabývá porovnáním tohoto amatérského překladu s obdobným typem textu (norma ISO 10110), který byl přeložen profesionálními překladateli.“ (str.7). Na konci pojednání o překladatelských kompetencích uvádí: „V případě této bakalářské práce se snažím zjistit, jak se liší překlad studenta, který je odborníkem v oblasti optiky a fotoniky od překladu studenta překladatelství, který ale není odborníkem v dané oblasti.“ (str. 22). V závěru pak autor shrnuje „Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat vybrané kapitoly Uživatelské příručky ISO 10110 a její amatérský překlad a vyhodnotit, zda je tento překlad dostačující pro specifické účely.“ (str. 43).

Na rozdíl od překladu příručky není profesionální překlad normy vůbec představen, stejně jako autor nepíše o svém vlastním překladu příručky (texty nejsou součástí příloh). Analytická část obsahuje přímé porovnání s profesionálním i vlastním překladem jen na několika málo místech. Zvolená metoda analýzy by měla více reflektovat téma práce a soustředit se na průzkum několika vybraných jevů, které souvisejí se stanovenou hypotézou a kde se může amatérský překlad studenta-odborníka od překladu studenta-překladatele lišit. Autor však často analyzuje irelevantní textové pasáže (viz bod 5).

F

4. Teoretické aspekty (argumentace, koherence).

Teoretické pojednání je odtržené od vlastního tématu práce, nesměruje k formulaci výzkumné otázky a stanovení a podpoření hypotéz. Stěžejní část, tedy představení modelu překladatelských kompetencí, je velmi stručná (4 strany) a z velké části vychází pouze z jednoho krátkého článku (Gambier 2009). Pro přehlednost by bylo lepší, kdyby porovnání kompetencí studenta-odborníka a studenta-překladatele bylo provedeno přímo při popisu jednotlivých složek kompetencí, ne až v nelogické hybridní části „Účel CT a překladatelské kompetence autora CT“. Cílový text je totiž představen zvlášť ještě jednou v kapitole 1.8 „Analýza výchozího textu“. Obrázek 2 na str. 20 autor práce ponechal nelogicky v angličtině.

Při stanovení hypotéz autor neargumentuje přesvědčivě. Píše například: „Co se týče jazykových kompetencí, v rámci studia pracoval autor CT s mnoha publikacemi v anglickém jazyce a vytvořil také několik odborných prací jak v anglickém, tak v českém jazyce. Proto lze předpokládat, že za účelem zmíněným výše bude jazykové kompetence splňovat, nicméně předpokládám, že bude chybovat především při vytváření vedlejších vět a užívání interpunkce.“ (str.). Není zřejmé, jak objem vytvořeného textového materiálu souvisí s osvojením jazykové kompetence a autor také nijak nezduodňuje, proč by měl překladatel chybovat právě při vytváření vedlejších vět a užívání interpunkce. Autor se nijak nevěnuje kompetenci pro poskytování překladatelských služeb ani interkulturní kompetenci.

Mezi další málo relevantní části (vedle těch uvedených v bodě 2) lze počítat poměrně rozsáhlé pojednání o vlastnostech termínu, včetně extralingvistických v podobě dopravních značek (přitom ve VT bylo možné poukázat např. na obr. 9.1) nebo vyjmenování různých slovníků „jako jsou například Českoanglický právní slovník nakladatelství Leda, Česko-anglický stomatologický slovník nakladatelství Grada či Anglicko-český technický slovník z nakladatelství Sobotáles“ (str. 16), přičemž relevantní slovníky ze zkoumané oblasti chybějí.

F

5. Praktické aspekty (návaznost na teoretickou část, výběr textů, textových vzorků, příkladů, způsob analýzy).

Návaznost na teoretickou část je minimální. Důvodem je prezentace nerelevantních informací a aspektů v úvodní teoretické části (viz výše). Analytická část je také velmi chudá, obsahuje jen malý počet příkladů a nesměruje k zodpovězení výzkumné otázky, která měla být: jak se bude lišit překlad studenta-odborníka od překladu studenta-překladatele, v jakých oblastech a proč?

Některé příklady jsou nerelevantní a jejich analýza nejasná. Například v části zabývající se kohezí textu autor neanalyzuje překlad slova „coating“ dvěma slovy „vrstva“ a „povlak“, ale všimá si chyb v interpunkci: „Lexikální koheze odkazuje ke stejným tematickým prvkům pomocí opakování stejných slov, užívání synonymem či zobecnování a konkretizace. To lze demonstrovat například na následujícím příkladu. V tom autor CT vytvořil několik chyb, především v interpunkci, což odkazuje na nedostatky v jazykových kompetencích.“ (str. 31). V části „pasivní konstrukce“ se však autor opět věnuje zcela jiným jevům: „Český překlad často využívá i tzv. zvrtného pasiva, které je tvořeno pomocí aktivního tvaru významového slovesa a volného morfému se. Autor CT vynechal v předcházející větě uvozující firstly a příkladu je tedy vynecháno uvozující secondly, přestože zde dochází k výčtu dvou pravidel pro rozdělování nedokonalostí. Výčet prvků se vyskytuje v uživatelských příručkách běžně, a proto jsem se rozhodl tento postup ve vlastním řešení zachovat, čímž dochází k podpoření

logičnosti výpovědi. Kromě toho jsem se rozhodl reflektovat význam fráze *shall not be counted tak*, že jsem užil nedokonavého slovesa započítávat.“ (str. 34–35).

Dále není zřejmé, proč autor řeší v části týkající se terminologie derivaci slova „reflectance“, proč řadí „spatial“ k výpůjčkám (překlad „prostorová perioda / prostorová frekvence“), „edge chip“ („záštipek na okraji“) pak řadí ke kalkům, přičemž přísně vzato o doslovný překlad nejde (AJ neobsahuje předložku). Takto by se dalo pokračovat. Obecně analyzované příklady nesměřují k zodpovězení výzkumné otázky.

F

6. Zpracování výsledků, praktický přínos práce.

V závěru práce se autor nijak nevyjadřuje k porovnání kompetencí studenta-odborníka a studenta-překladaatele. Výsledky analýzy nejsou přehledně zpracovány, zcela chybí jakýkoli náznak statistického zpracování a jeho závěry nejsou podloženy. Například vytýká, že: „terminologie se ale často liší od té, která je uvedena v oficiálním překladu normy ISO 10110.“ (str. 44). V analytické části však upozorňuje pouze na dva problematické termíny („imperfection“ a „edge chip“). Ke správnosti některých se vůbec nevyjadřuje („power spectral density“ a „micro-defect“), některá hodnotí kladně („spatial period“ a „spatial frequency“). Autor si naopak vůbec nevšimá významných posunů při překladu, např.: „lack of quality workmanship“ je přeloženo jako „ztráta kvality dílenského zpracování“ nebo „The functional aspect relates to the loss in contrast in an image due to stray light produced by surface imperfections and is related to the severity of the imperfection in terms of scatter per unit area, and its area relative to the total clear aperture.“ je přeloženo jako „Funkční stránka problému se týká ztráty kontrastu vlivem světla rozptýleného na povrchových nedokonalostech. Závažnost povrchové nedokonalosti se pak vyjádří jako poměr rozptýleného světla na plochu k ploše celé apertury.“ Podobných příkladů lze najít celou řadu.

Přínos, který definuje sám autor práce tak, že „spočívá ve vytvoření poznámek a komentářů k překladu odborného textu, které mohou sloužit nejen autorovi CT jako vodítko při vypracovávání odborného překladu za obdobným účelem. Stejně tak mohou tuto práci využít začínající překladatelé a studenti translologie, pokud by se při své práci setkali s problémem překladu odborného textu.“ (str. 43) lze považovat za sporný, protože poznámek a komentářů je velmi omezené množství a autor práce nesměřuje ke zevšeobecnění překladatelských postupů a nejčastějších chyb při překladu odborného textu. Navíc tyto aspekty nejsou v úvodu mezi cíli práce definovány.

F

7. Formální zpracování. Jazyková a stylistická úroveň, rozsah práce, grafická úprava, dodržení publikační normy.

Jazykové a stylistické zpracování textu odpovídá požadavkům na bakalářskou práci.

Autor práce zmatečně odkazuje k jednotlivým částem práce: V části 1.8.2.4 „Syntaktická rovina“ např. autor odkazuje „Jak jsem zmínil v kapitole 2.3, angličtina jakožto jazyk analytický umožňuje řetězení slov ve výpovědi a tím pádem i určitou ekonomičnost.“ (str. 29). Autor měl zřejmě na mysli odkaz ke kapitole 1.3 „Systémové rozdíly mezi českým a anglickým jazykem“. Podobný posun číslování se týká i dalších odkazů v práci. Nedostatkem je také chybějící číslování uvedených příkladů v analytické části.

Pro lepší orientaci by také bylo lepší převést VT v příloze do editovatelné textové podoby (nejen sken) a umístit do dvouslopcového formátu s CT (případně třísloupcového formátu VT / CT studenta-odborníka / CT studenta-překladaatele), což by usnadnilo rychlé porovnání překladových řešení.

V bibliografii se vyskytují ojedinělé problémy, např. u záznamu Žváček je prohozené vydavatelství a místo vydání. Autor nelogicky v české práci uvádí názvy měst v angličtině (London, Brussels)

C

Další poznámky autora posudku:

Vzhledem k výše uvedeným problémům není práce způsobilá k obhajobě a je nutné ji přepracovat. Autor si musí jednoznačněji a úžeji vymezit výzkumné téma, přesněji stanovit výzkumnou otázku a sestavit podložené hypotézy. Teoretická část musí uvádět relevantní poznatky, které lze pro stanovení hypotézy využít. Praktická analytická část musí prezentovat relevantní textové ukázky a náležitým způsobem je komentovat. Výsledky analýzy je nutné přesvědčivě zpracovat a podložit. Závěr se pak musí jednoznačně vztahovat k cílům práce vymezeným v úvodu.

Doplňující otázky k obhajobě:

Závěrečné hodnocení:

Práci k obhajobě ~~doporučuji~~ doporučuji nedoporučuji

Celkové hodnocení práce – navrhovaný klasifikační stupeň

Datum: 30. 8. 2015

F

Podpis:

Na základě kontroly vysokoškolských kvalifikačních prací systémem Theses.cz ani jiným způsobem nebyla u výše uvedené práce zjištěna taková shoda s jinými pracemi, dokumenty nebo texty, která by zakládala odůvodněné podezření z porušování autorských práv.